

36. emakeeleolümpiaadi uurimistööde juhend

Uurimistööde esitamise tähtaeg 18.01.2021

2020/2021. õppeaasta olümpiaadi üldteema on „Võõrast omaks ehk Laenamine keeles ja kultuuris“.

Oodatud on 9.–12. klassi õpilaste **uurimistööd**, mis keskenduvad laenudele meie keele- ja kultuuriruumis. Töö tuleb esitada **elektronilisel kujul**, fail tuleb saata aadressile reili.argus@tlu.ee.

Töö maht on 20–30 lehekülge (A4-formaadis, arvestusega u 1800 täheruumi leheküljel). Uurimistöös tuleb püstitada uurimisprobleem või -ülesanne, millele kindla keelematerjali põhjal vastust otsitakse. Samuti käsitletakse töös teemakohast teoreetilist kirjandust, mis annab uurimusele tausta (nt seletab lahti olulised mõisted, avab uurimisseisu jms). Analüüsi tarbeks kogutakse andmeid või valitakse vaatlusalune tekst ning analüüsitakse materjali uurimisküsimustele vastuste saamiseks. Andmete analüüs peab seostuma teooriaga.

Küsimuste tekkimisel võib konsulteerida emakeeleolümpiaadi toimkonnaga, kirjutades aadressile reili.argus@tlu.ee.

Kokkuleppel kooliga saab uurimistööd kasutada gümnaasiumiastme uurimusliku tööna.

Abiks uurimistöö vormistamisel ja kirjutamisel

- Vija, Maigi, Kadri Sõrmus, Irene Artma (2008). Uurimistöö kirjutajale. Tartu: Atlex
- Kern, Katrin, Ilona Võik (2014). Korras keel, sobiv stiil, selge sõnum. Tallinn: Maurus
- Ehala, Martin (2007). Kirjutamise kunst. Harjumaa: Künnamees
- Hirsjärvi, Sirkka jt (2010). Uuri ja kirjuta. Tallinn: Medicina
- Vt ka analoogseid õpikuid veebis

Teemakohast kirjandust

Erelt, Mati, Tiiu Erelt, Kristiina Ross (2007). Eesti keele käsiraamat

<http://www.eki.ee/books/ekk/>

Eesti keele leksikaalsed vahendid (sõnavara uurimiseks)

<https://keeleressursid.ee/et/keeleressursid/leksikaalsed-ressursid>

Korpuste kasutamisest: Muischnek, Kadri (2015). Keelekorpused – sama mitmekesised kui keel ise. – Oma Keel 1 http://www.emakeeleselts.ee/omakeel/2015_1/OK_2015-1_05.pdf

Tekstikorpuste ja sõnastike veebiliides www.keeleeveeb.ee

Oma Keel (nii paberil kui ka veebis <http://www.emakeeleselts.ee/omakeel/>)

Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat (nii paberil kui ka veebis

<http://arhiiv.rakenduslingvistika.ee/ajakirjad/index.php/aastaraamat>)

Emakeele Seltsi aastaraamat (nii paberil kui ka veebis

http://www.emakeeleselts.ee/esa_tutvustus.htm)

Veebisõnastike ja andmebaaside loend Vikipeedias

https://et.wikipedia.org/wiki/Vikipeedia:Veebis%C3%B5nastikud_ja_-andmebaasid

Ajakiri Keel ja Kirjandus

NB! Õpilasuurimuses saab lähteteadmisi sageli Wikipediast/Vikipeediast ja asjakohases artiklis viidatud allikatest.

Teemad

Olümpiaadi žürii on esitanud valiku teemasid, kuid alati võib ka ise töö teema valida ning sõnastada, eriti kui see on seotud olümpiaadi üldteemaga „Võõrast omaks ehk Laenamine keeles ja kultuuris”.

Paljud sõnad ja konstruktsioonid, mida tajume nüüd eestikeelsena, on tegelikult laenud (sõnavara puhul on kasulik vaadata Eesti etümoloogiasõnaraamatut <https://www.eki.ee/dict/ety/>; laenatud konstruktsioonide näiteks on ühend- ja väljendverb, võimalik, et ka liitmineviku ja ennemineviku ajavormid). Iga laen, olgu see sõna, väljend, konstruktsioon vms, esineb kunagi esimest korda mitmekeelsete inimeste kõnes või kirjas. See võib häübuda, jääda kakskeelse kogukonna normiks või levida ka ükskeelses kasutuses ja muutuda normiks (sellisel juhul kajastavad seda sõnaraamatud). Samuti on võimalik, et ühe vestluse piires esineb terveid lauseid või lõike teises keeles.

Teemasse mahuvad ka laenatud pealkirjad, laenud võõrkeeltest kirjakeelde või muusse keelevarianti, laenud murretest kirjakeelde, laenainese levi ühest tekstiliigist teise, laenud ja keelekorraldus jpm. Võib vaadelda seda, mida tajutakse oma ja mida võõrana (näiteks Mirel Püssi töös (2019) selgus, et paljusid kirjakeelekorralduse soovitatud keelendeid tajutakse võõrana). Võib uurida uusimaid laene õpilaste tekstides, avalikus keelepruugis, ilukirjanduses, levimuusika tekstides ning isegi rääkida kultuurilisest laenamisest (tõlkimisest, kommetest ja tavadest).

Peamine uurimismaterjal on kirjalikud ja suulised tekstid, näiteks meedia- või ilukirjandustekstid, foorumid, blogid (või ka vlogid), instruktsioonid, käsiraamatud, õpikud, aimekirjandus, suuline suhtlus jpm. Uurimistöös võib vaadelda laenamist kui keelele omast ja põlist nähtust, nt laene sõnavaras, sh tõlkelaenud, aga ka laene grammatikas ning nimevaras.

Võimalikke uurimisteemasid

Uuemad laenud mingi valdkonna tekstides. Laenud meelisspordiala või hobiga seotud tekstides

Analüüsimiseks sobiksid mingi valdkonna uued sõnad, nt riietus, mood, kosmeetika, kokandus, infotehnoloogia, liiklus, keskkonnakaitse, mingi eriala/aine erisõnavara, harrastusega seotud sõnavara jne. Eestis harrastatakse spordialasid, mille oskuskeel on kas puudulik või suures osas ingliskeelne. Selle teemaga tegelemiseks võib analüüsida erialafoorumites vm keskkonnas toimuva suhtluse põhjal, millised laensõnad on kasutusel, mis tähenduses, missugustele võõrkeelsetele sõnadele on eestikeelsed vasted olemas ja milliste puhul need puuduvad. Samuti võib analüüsida erialaslängi, näiteks vaadelda mõne huviala või elukutse puhul seda, millest on laensõnad erialaslängis tekkinud ja kuidas neid kasutatakse. Võib vaadelda näiteks mingi valdkonna hinnasilte, menüüsid, reklaame, tootenimistuid ja analüüsida, millised sõnad sealsetest on uued (nt puuduvad viimastest erialasõnastikest ja/või ÕSist) ning mis on nende päritolukeel ja kas neile on eesti keeles juba varem mingeid vasteid leitud jne. Uurimismeetodiks võib olla näiteks vaatlus, märkmed, vestlus- ja ekraanisalvestused kas töökohas või mujal, küsitlus.

Suunavat kirjandust:

- Raadik, Maire (2017). Uudissõnu uue aastatuhande algusest. Tallinn: Tänapäev
- Pari, Mirell (2016). Eesti vastupidavussportlaste släng. Magistritöö. Tartu Ülikool (vt Dspace)
- Ilves, Heleri (2018). Koertenäituste sõnavarast. Magistritöö. Tallinna ülikool (vt ETERA)

- Jõgi, Aino (2016). Inglise päritolu sõnad eesti keeles. Eesti Keele Sihtasutus.
- Leemets, Tiina (1996). Uuemaaid inglise laene
<http://www.eki.ee/keeleabi/artiklid/inglise.html>
- Kaivoja, Karolin (2018). Eesti jalgpallikeel ja jalgpalliterminoloogia, Magistritöö Tallinna Ülikool (vt ETERA)
- Nõlvak, Hele (2018). Oma- ja võõrsõnakasutus majandusalaste terminite tõlkimisel. Magistritöö. Tallinna Ülikool (vt ETERA)
- Suulise kõne sõnavaralised iseärasused
http://www.emakeeleselts.ee/omakeel/2000_1/OK_2000-1_09.pdf

Laenatud moesõnad ja stambid

Siin võiks artiklite eeskujul ise analoogseid stampe avastada ja kirjeldada. Vaadelda võib eri tüüpi tekste, nt foorumid, artiklid, reklaamtekstid, asjaajamistekstis jm. Analüüsida võiks ka põhjuseid, miks üks või teine selline sõna keelde on tulnud ning kas see eesti keelde sobib ning miks või mida eesti keele omasõnavara asenduseks pakub.

Uurimismeetodiks sobib vastavalt fookusele nii tekstianalüüs kui ka küsitlus.

Suunavat kirjandust:

- Jõks, Maris (2012). Tänaeid stampe meediamastikul. Oma Keel 1
http://www.emakeeleselts.ee/omakeel/2012_1/OK_2012-1_07.pdf
- Mäekivi, Helika (2004). Moesõnad Praeguse aja ajakirjanduse ja kantseliidi moesõnad. Oma Keel 2
http://www.emakeeleselts.ee/omakeel/2004_2/Maekivi.pdf
- Mäekivi, Helika (2013). Kas moodsalt või selgelt? Oma Keel 2
<http://www.emakeeleselts.ee/omakeel/index.php?leht=30>

Laenude kohanemine

Võimalik on jälgida laenude kohanemist ajas. Selleks tuleks võrrelda eri aegade allikaid (tekste või sõnaraamatuid) ning kirjeldada laensõnade kuju neis. Uuritavad laensõnad võib valida temaatiliselt (nt sulgpalliterminid või kampsuniliigid) või mingil muul alusel (nt saab jälgida mõnest vanast ajalehenumbrist leitud võõrsõnade hilisemat saatust). Eri aegade allikaid võrreldes ilmneb, kas ja kuidas on teistest keeltest laenatud sõnad kaugenenud lähtekeelsest kujust ja mugaenenud eesti keele reeglitega.

Suunavat kirjandust:

Jõgi, Aino (1971). Inglise laenude häälik- ja kirjakuju mugaenemine. Keel ja Kirjandus 2, 80–84 <https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/34819>

Leemets, Tiina (2003). Inglise laenud sajandivahetuse eesti keeles. Keel ja Kirjandus 8, 571–584 <https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/35111>

Pedaja, Kati (2006). Kuidas uued laenud eesti keeles kohanuvad? Oma Keel 2, 28–35
http://www.emakeeleselts.ee/omakeel/2006_2/OK_2006-2_03.pdf

Ross, Kristiina (2005). Kohandav ja kohanev tõlge: eestikeelne Vana Testament 1739 ja nüüd. Virve Sarapik, Maie Kalda.. Kohanevad tekstid. Tartu : Eesti Kirjandusmuuseum, 13–24

Viikberg, Jüri (2014). Pilguheit saksa laensõnadele eesti keeles. Oma Keel 1, 3–11
http://www.emakeeleselts.ee/omakeel/2014_1/OK_2014-1_01.pdf

Keelekontaktid ja laenamine virtuaalmaailmas

Ka internetisuhtluses toimuvad sarnased protsessid. Selle teema juures võiks koguda blogi, Facebooki vestluse või mõne muu sarnase platvormi materjali, mis on avalik (s.o pole ainult sõpradele või registreerunud kasutajatele). Võib võtta nt 3–4 blogipostitust või 5–6 Facebooki postitust koos kommentaaridega ja analüüsida mitmekeelset keelekasutust. Samuti võib analüüsida 20–30 Instagrami või u 50 TikToki postitust koos kommentaaridega. Analüüsida võib, mis keeli lisaks eesti keelele on postitustes kasutatud. Kas need on üksikud sõnad, väljendid või laused? Või hoopis laenkonstruktsioonid, kus mall on pärit mujalt, aga sõnad on eesti omad (näiteks *see pole minu teetass* < inglise *it is not my cup of tea*). Mis põhjusel võidakse teist keelt kasutada (nt emotsioonide väljendamine, uudsus, noorte seas kinnistunud väljendid, teadvustamata kasutus jms)?

Suunavat kirjandust:

- Kilp, Geidi (2017). Eesti-inglise-jaapani mitmekeelne suhtlus Facebooki keskkonnas. Magistritöö, (juh) Anna Verschik, Tallinna Ülikool, Humanitaarteaduste instituut
<https://etera.ee/zoom/31880/view?page=1&p=separate&tool=info>) (Siin võiks lugeda sissejuhatust ja vaadata näiteid, kuna põhitekst on päris keeruline.)
- Ratt, Silja (2017). Inglise-eesti koodikopeerimine Maria Rannavälja vlogides. Bakalaureusetöö, (juh) Anna Verschik, Tallinna Ülikool, Humanitaarteaduste instituut
<https://www.etera.ee/zoom/31954/view?page=1&p=separate&view=610,1112,1341,500>
- Roosileht, Helin (2013). Inglise-eesti koodikopeerimine blogides. Magistritöö, (juh) Anna Verschik, Tallinna Ülikool, Humanitaarteaduste instituut
<https://www.etera.ee/zoom/76720/view?page=1&p=separate>
- Verschik, Anna (2012) Keelekontaktide uurimisest internetis. – Oma Keel 24 (1), lk 29–35 http://www.emakeeleselts.ee/omakeel/2012_1/OK_2012-1_03.pdf
- Verschik, Anna (2012). Keelekontaktide uurimise võlu (ja kasu). - Keel ja Kirjandus, 8–9, lk 658–673 <http://kjk.eki.ee/ee/issues/2012/8-9/202>
- Verschik, Anna (2019). Mitmekeelsus, keelekontaktid ja keeleline teadlikkus. – Keel ja Kirjandus 1–2, lk 21–28 <http://kjk.eki.ee/ee/issues/2019/1-2/1128>

Keelekontaktid ja laenamine keelemaastikes

Samuti võib uurida eesti keele kontakte tänavapildis. Näiteks võib valida mõne Eesti piirkonna ning pildistada üles seal leiduvad sildid, kus on kasutatud mingit muud keelt peale eesti keele. Mis kohad (kohvikud, poed jne) ja sildid (nt reklaamid) need on, mis keeli on nendel siltidel kasutatud? Võiks analüüsida 15–20 mitmekeelset silti.

Analüüsimisel tuleb märkida, kus kohas on pilt tehtud (linn, tänav, kohvik või pood vms) ja mis kuupäeval.

Alateema puhul ei tasu keelematerjalile läheneda kirjakeele mõõdupuuga, sest laenamine on elav protsess. Tuleb analüüsida, mis sõnu, väljendeid ja konstruktsioone laenatakse ja mis keelest ning mitte keskenduda sellele, kas need keelendid vastavad kirjakeele normingutele või mitte.

- Kedars, Marleen (2018). Keelemaastik Tallinna vanalinnas aastatel 2013–2017. *Philologia Estonica Tallinnensis*, 3, lk 131–154
<http://publications.tlu.ee/index.php/philologia/article/view/740>

- Zabrodskaja, Anastassia (2007) Keel meie ümber ehk mida võib Eesti keelemaastik pakkuda sotsiolingvistile? – Oma Keel 15 (2), lk 6–15
http://www.emakeeleselts.ee/omakeel/2007_2/OK_2007-2_01.pdf
- Zabrodskaja, Anastassia; Kask, Helin (2017). 4.2. Eesti keele kontaktid. – Eesti inimarengu aruanne 2016/2017: Eesti rändeajastul. Tiit Tammaru (toim.). SA Eesti Koostöö Kogu, lk 177–185 <https://inimareng.ee/ranne-identiteedi-ja-keelemuutused/eesti-keele-kontaktid/>

Tekst, keeletehnoloogia ja laenamine

Selle teema alla kuuluvad uurimisteemad võiksid paeluda ehk mõnda infotehnoloogia või kvantitatiivsete meetodite huvilist õpilast. Kaasõpilaste kirjutatud konkreetse õppeaine tekstide analüüs kvantitatiivsest vaatenurgast. See uurimisteema tegeleb suuremalt jaolt erinevate sagedustega, nt millised on üldiselt sagedamini kasutatavad laensõnad noorte tekstides, nende sageduste võrdlus üldiste sagedusloenditega, milliseid laensõnu kasutatakse ja kas need jõuavad ka sagedusloendite etteotsa? Uurida saab laensõnade kollokatsioone (tavapäraselt koos esinevad sõnad, leitav AntConciga)

- Tööks sobilik tarkvara: AntConc <http://www.laurenceanthony.net/software.html>
- Sagedusloendid: <https://keeleressursid.ee/et/83-article/clutee-lehed/256-sagedusloendid>
- <http://arhiiv.rakenduslingvistika.ee/ajakirjad/index.php/aastaraamat/article/view/ERYa10.10>

Suunavat kirjandust:

- Muischnek, Kadri, Heiki-Jaan Kaalep. Eesti kirjakeele sagedussõnastik. TÜ kirjastus.
https://www.researchgate.net/publication/265815601_EESTI_KIRJAKEELE_SAG_EDUSSONASTIK
- Uiboaed, Kristel, Maarja-Liisa Pilvik, Eleri Aedmaa. Korpuslingvistika kursus.
<http://korpuslingvistika.ut.ee/category/materjalid/>

Laenud ja tõlkimisprotsess

Koolis tehtava tõlkimisülesande (ka uurimistöö osana) analüüs ekraanisalvestusmeetodi abil. See uurimisteema võimaldab täpsemalt vaadelda, kuidas õpilane teksti tõlgib. Võib keskenduda otsetõlgetele või/ning vaadelda, kuidas üldse tõlgitakse võõraid konstruktsioone, sõnu, kuivõrd kasutatakse toortõlget või püütakse leida omakeelseid vasteid? Millistele konstruktsioonidele, sõnadele leitakse tõlked lihtsamini, millistega tekib raskusi? Uuritavaid võiks olla 2–3 ning teksti pikkus võiks olla u 200 sõna. Võimalusel võib samasuguse uurimuse teha ka mõne tõlkijaga.

Suunavat kirjandust:

- Võimalik tarkvara: Panopto, BBFlashback vms ekraanisalvestustarkvara
- Taukar, Marju, Reeli Pärn, Anna Kaplina, Marianne Ots, Gristel Pihlakas (2018). Suulisest ja kirjalikust tõlkest lõppteksti ja tõlkeprotsessi põhjal. Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat, 14
<http://arhiiv.rakenduslingvistika.ee/ajakirjad/index.php/aastaraamat/article/view/ERYa14.12>
- Printsman, Liisi (2016). Veebipõhiste allikate kasutamine tõlkimisel: magistritöö
<https://www.etera.ee/zoom/10387/view?page=1&p=separate&search=printsmann&tool=search&view=0,461,2481,3047>

Laenamine või vargus: plagiaat koolis

Selle teema puhul on võimalik kõrvutada (õpilaste) uurimistöid ning uurimustes viidatud originaaltekste ning analüüsida seda, kas ja milliseid kattuvusi võib leida refereeringutes ja originaalallikates. Uurimistöös võiks näiteks püüda selgitada, kas refereeringute koostamisel esineb erinevaid lähenemisi ja praktikaid ning mille alusel refereeringuid võiks liigitada.

Õpilasuurimustes on võimalik vaadelda ka viitamistavasid ja viitamise korrektsust, samuti on võimalik käsitleda kooliõpilaste plagiaadialaseid teadmisi ja hoiakuid. Teema võimaldab välja selgitada ka põhjusi, miks kooliõpilaste töodes võib plagiaati esineda.

Suunavat kirjandust:

Hennoste, Tiit (2014). Loomevargus. Oma Keel 2

http://www.emakeeleselts.ee/omakeel/2014_2/OK_2014-2_10.pdf

Remmik, Marvi, Tiina Tasa, Liana Roos, Erika Löfström (2019). Üliõpilaste arusaamad plagiaadist ja plagiaadituvastussüsteemidest. Eesti Haridusteaduste Ajakiri, 7 (1), lk 157–180 <https://ojs.utlib.ee/index.php/EHA/article/view/eha.2019.7.1.07/9736>

Siil, Virgo (2017). Plagiaati otsib uus programm Urkund. Universitas Tartuensis. Tartu Ülikooli ajakiri, 8 <https://www.ajakiri.ut.ee/artikkel/2489>

Tragel, Ilona, Anni Jürine (2019). Plagiaadist. Ilma vitsata. Oma Keel 1

http://emakeeleselts.ee/omakeel/2019_1/OK-1-2019_11.pdf

Laenatud kujundlik keelekasutus

Uurida saab laenatud metafoore (või teisi kõnekujundeid). Materjaliks võib olla tekstikorpused või näiteks ajalehed, (populaarteaduslikud) ajakirjad, foorumid, veebilehed jm. Vaadelda saab, missuguseid kujundlikke väljendeid neis esineb ja kust need pärit võivad olla. Uurida võib ka seda, kuidas ühe erialaga seotud terminid/mõisted/väljendid võetakse metafoorselt kasutusele teistes valdkondades, nt spordiga seotud väljendid (*jooksis lati alt läbi*) tavaelus, tehnoloogiaga seotud väljendid, samuti sõjaliste terminite kasutamine vms.

Suunavat kirjandust:

- Kaasik, Kadri (2004). Euroopa Liiduga seotud metafoorid Eesti ajakirjanduses. Oma Keel 2 http://www.emakeeleselts.ee/omakeel/2004_2/Kaasik.pdf
- Õim, Katre (2012). Uudseid metafoorseid keelendeid. Oma Keel 1 http://www.emakeeleselts.ee/omakeel/2012_1/OK_2012-1_04.pdf
- Krikmann, Arvo (1996). Piibel kui ütluste allikas. – Keel ja Kirjandus 6, lk 289–301
- Lakoff, George, Mark Johnson (2011). Metafoorid, mille järgi me elame. Tallinna Ülikool
- Lilleaid, Triin (2004). Börsimetafoorid eesti ja inglise majandusajalehtedes. Magistriprojekt. Tartu ülikool (vt Dspace)
- Owen, Nick 2005 (2003). Metafoori maagia. Tõlkinud Elo Valdmets. Tartu: Kirjastus Studium
- Ross, Kristiina (2003). Fraseoloogiline etüüd vennatapu ainetel. – Lepajõe, Marju, Andres Gross (toim.). Mille anni sicut dies hesterna... Studia in honorem Kalle Kasemaa. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, lk 249–256

- Timmermann, Anne (2000). Metafoorid eurokõnepruugis (EL Komisjoni pressi- ja kommunikatsiooniteenistuse materjalide põhjal). Magistritöö. Tartu Ülikool
- Vakk, Feliks (1970). Suured ninad murdsid päid. Pea ja selle osad rahvalike ütluste peeglis. Tallinn: Valgus
- Vakk, Feliks (1984). Miks just nõnda? Peotäis tekkelukusid ja uudistavaid lühimatku eesti fraseoloogia radadelt. Tallinn: Valgus

Intertekstuaalsus ilukirjanduses

Selle teema puhul võib küsida näiteks, mida tähendab intertekstuaalsus ja kuidas on seda ilukirjanduses kasutatud. Kuidas tekstid omavahel suhtlevad, teineteist mõjutavad? Kust läheb piir varastamise, näppamise ja viljaka dialoogilisuse vahel? Keskenduda võib kitsamalt eesti kirjandusele alates 1980. aastate teisest poolest, kui intertekstuaalsus muutus üheks keskseks poeetiliseks võtteks. Märgineline on kindlasti Kivisildniku raamat „Märg Viktor“ (1989), mis võtab aluseks Marie Underi luule.

Teretulnud on nii juhtumanalüüsid, kus võetakse vaatluse alla mõne autori teosed ja avatakse retseptiooni toel seosed intertekstidega, kui ka uurimused, mis käsitlevad intertekstuaalsust laiemal ideelis-filosoofilisel tasandil.

Suunavat kirjandust:

- Vikerraadio saade „Vasar“ pealkirjaga „Viitamine ja näppamine“: <https://vikerraadio.err.ee/1021276/vasar-viitamine-ja-nappamine>
- Annus, Epp; Epner, Luule jt (2001). Eesti kirjanduslugu. Tallinn: Koolibri
- Mihkelev, Anneli (2005). Vihjamise poetika. Tallinn: Underi ja Tuglase kirjanduskeskus, lk 8–18
- Pily, Aare (1997). Kivisildnik versus Under. Lausuvad subjektid. – Keel ja Kirjandus, 7, lk 444–448
- Pruul, Kajar (2000). Vana sajandi uued luuletajad. – Varjatud ilus haigus. Koost Kajar Pruul. Tartu: Eesti Kostabi Selts, lk 175–207
- Torop, Peeter (2000). Kultuuri tekstuaalsus. – Kultuuritekst ja traditsioonitekst. 26.-27. novembril 1999 Tartus toimunud seminari materjalid. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, lk 37–51

Originaal või koopia? Kaverid Eesti muusikas

Suur osa eesti levimuusikast polnud nõukogude okupatsiooni ajal sugugi algupärane. Sadu (kui mitte tuhandeid) kuulsaid ja eestlaste kultuuriteadvuses oluliseks saanud lugusid on tegelikult kaverid läänemaailma tuntud hittidest.

Selle teema juures võib uurida kaverdamise tendentse laiemalt, keskendudes ka muusikalistele kvaliteetidele, aga vaatluse alla võivad tulla ka laulusõnad – kuidas on kuulsaid hitte tõlgitud?

Vikerraadio saade „Originaal ja koopia“:

https://vikerraadio.err.ee/arhiiv/originaal_ja_koopia

Mugandused 19. sajandi eesti kirjanduses

Ärkamisaegne eesti ilukirjandus põhines paljuski saksakeelsete tekstide mugandamisel (näiteks suur osa Lydia Koidula luulest ja näitekirjandusest). Uurida võib nii muganduste vajalikkust/funktsiooni eesti rahva enesemääratlemise kontekstis kui ka kitsamalt mõne

autori loomingut või üksikuid juhtumeid (võrrelda originaali ja mugandatud eestikeelset versiooni, analüüsida võrdlevalt tekstide poeetikat).

Suunavat kirjandust:

- Annus, Epp; Epner, Luule jt 2001. Eesti kirjanduslugu. Tallinn: Koolibri.
- Mattheus, Ave 2015. Tõlkepäril eesti ilukirjanduse algusaegadest – esimene eesti robinsonaad. Methis. *Studia humaniora Estonica*, 15, 155–176
- Monticelli, Daniele; Peiker, Piret; Mits, Krista 2018. Jamaicast Pariisi ning sealt Tartusse tagasi. Lydia Koidula maailmavaatest ja mugandamisstrateegiatest tema saksa eeskujude valguses. *Keel ja Kirjandus*, 12, 915–941

Laenamise ning oma ja võõra kujutamine eesti ilukirjanduses

Rahvuseepos „Kalevipoeg“ algab palvest laenata kannelt. Laenamine ning oma ja võõra vaheline pingeväli on saatnud eesti kirjandust juba päris algusest peale (nt eestluse konstrueerimine rahvusromantilises luules). Sestap tasub uurida, kuidas on meie kirjanikud laenamist ja oma-võõras suhet oma teostes käsitlenud. Vaadelda võib võrdlevalt kaht eesti kirjandusteost ja eritleda, kuidas on laenamist/oma-võõras telge edasi antud, millised sisulis-poeetilised tunnusjooned on sarnased või erinevad. Teisisõnu, kuidas on laenamist temaatiliselt edasi antud, milliseid poeetilisi võtteid on selleks kasutatud. Samuti võib lähilugemise toel uurida, kuidas laenamise kui teema kaudu üritatakse edasi enda laiemaid tõekspidamisi ja väärtushinnanguid. Selle teema puhul võiks keskmes olla lähilugemine: eritleda teksti võimalikult põhjalikult, keskenduda detailidele ja detailide suhtele tervikusse. Vaadelda võib eesti kirjandust kõikidel ajaperioodidel, samuti nii laste- kui ka noortekirjandust.

Suunavat kirjandust:

Merilai, Arne; Saro, Anneli; Annus, Epp (2007). *Poeetika*. Gümnaasiumiõpik. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus

Merilai, Arne (2016). Deiktiline lähilugemine. *Keel ja Kirjandus*, 8-9, 669–680

36. emakeeleolümpiaadi toimkond

Reili Argus
Merilin Aruvee
Krista Kerge
Annika Hussar
Joosep Susi
Andra Kütt
Geidi Kilp
Helen Hint
Anna Verschik
Helin Kask
Annika Viht